Natuurtoets
Herstructurering Heiveld, Landgraaf

Heem Wonen & Gemeente Landgraaf

BRO
Ruimte | om *in* te leven

Natuurtoets
Herstructurering Heiveld, Landgraaf

Heem Wonen & Gemeente Landgraaf

Rapportnummer:	211x05882.070494_2_2
Datum:	25 september 2013
Contactpersoon opdrachtgever:	De heer Erik van Wissen (Heem Wonen), Mevrouw Fia Ringhs (Gemeente Landgraaf)
Projectteam BRO:	De heer R. van Dijk, de heer B. Zonnenberg
Trefwoorden:	Natuurtoets Flora- en faunawet Gebouwbewonende dieren Ruimtelijke ontwikkeling
Bron foto kaft:	Hollandse Hoogte 14

BRO
Hoofdvestiging
Postbus 4
5280 AA Boxtel
Bosscheweg 107
5282 WV Boxtel
T +31 (0)411 850 400
F +31 (0)411 850 401
E info@bro.nl

Ruimte | om *in* te leven

Inhoudsopgave

pagina

1. INLEIDING **3**
1.1 Aanleiding van het onderzoek 3
1.2 Ligging van het plangebied 4
1.3 Leeswijzer 4

2. CONCLUSIE EN ADVIES **5**

3. WERKWIJZE **9**

4. BESCHERMDE NATUURWAARDEN **11**
4.1 Beschrijving van het plangebied 11
4.1.1 Plangebied in relatie tot omgeving 11
4.1.2 Ecologische beschrijving van het plangebied 11
4.2 Beschrijving beschermde soorten in het plangebied 14
4.2.1 Vaatplanten 14
4.2.2 Grondgebonden zoogdieren 15
4.2.3 Vleermuizen 16
4.2.4 Vogels 17
4.2.5 Amfibieën, reptielen en vissen 19
4.2.6 Overige diersoorten 19

5. EFFECTENBEOORDELING **21**
5.1 Beschrijving ontwikkelingen 21
5.2 Effecten op beschermde soorten 24
5.2.1 Vaatplanten 24
5.2.2 Grondgebonden zoogdieren 24
5.2.3 Vleermuizen 24
5.2.4 Vogels 26
5.2.5 Amfibieën, reptielen en vissen 27
5.2.6 Ongewervelden 27

6. LITERATUURLIJST **29**

BIJLAGEN

Bijlage 1: Ruimtelijke plannen en wetgeving
Bijlage 2: Achtergrond Natuurbeschermingswet

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding van het onderzoek

Woningcorporatie HEEM Wonen uit Kerkrade en Landgraaf is voornemens om een deel van de buurt Heiveld in Nieuwenhagen in verschillende fasen te herstructureren. Deze buurt is in de tweede helft van de jaren ‘90 van de vorige eeuw aangewezen als herstructureringslocatie omdat de huurwoningen sterk verouderd zijn en de leefbaarheid van de buurt daardoor behoorlijk achteruit is gegaan. In 2005 is gestart met de gefaseerde sloop van deze woningen. De woningen zijn inmiddels grotendeels gesloopt.

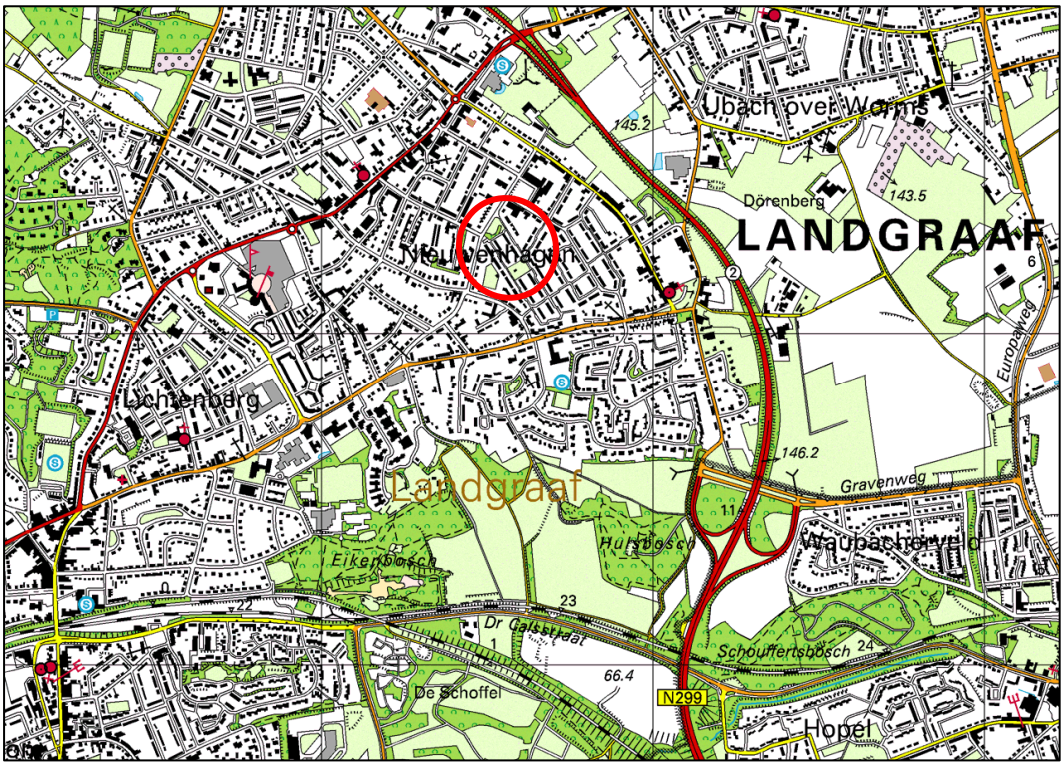

Afbeelding 1. Topografische kaart met globale aanduiding van de ligging van het plangebied.

Door het creëren van een nieuwe open structuur met woningen en een zorgcentrum en het aanleggen van een park dat voor de hele buurt toegankelijk is, zal Heiveld een aanzienlijke kwaliteitsverbetering ondergaan en de vitaliteit in de buurt worden teruggebracht. De herstructureringsopgave wordt in meerdere fasen gerealiseerd. In eerste instantie worden in ieder geval het zorgcentrum en 32 nieuwe woningen gerealiseerd. De overige geplande woningen worden in latere fasen gerealiseerd.

Hiervoor worden afzonderlijke planologische procedures doorlopen. In een eerste fase wordt het zorgcentrum mogelijk gemaakt. Voor de bouw van de woningen en de herinrichting van het groen zullen afzonderlijke procedures worden gevolgd.

In voorliggende natuurtoets zijn voor het gehele herstructureringsgebied de natuurwaarden beschreven en effecten op beschermde natuurwaarden beoordeeld. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen de verschillende fases.

1.2 Ligging van het plangebied

Het plangebied is gelegen in de kern Nieuwenhagen, die met de overige kernen van de gemeente (Schaesberg, Rimburg en Waubach) versmolten tot de hoofdkern Landgraaf. Het plangebied wordt globaal begrensd door de Gatestraat, Beuteweg, Irenestraat, Ceciliahof en door de achterzijden van kavels aan de Gatestraat, Beuteweg en Margrietstraat. De Amersfoortcoördinaten van het midden van de locatie zijn 200,6-324,2[1]. De ligging van het plangebied is te zien in afbeelding 1, p.3. De bouwlocaties die gefaseerd worden ontwikkeld, zijn weergegeven in afbeelding 2, 13.

1.3 Leeswijzer

In Hoofdstuk 2 zijn de belangrijkste conclusies van het onderzoek vertaald in een advies. De conclusies en het advies zijn uitgesplist naar de verschillende ontwikkelingsfases van het totaalplan. In hoofdstuk 3 is de gevolgde werkwijze weergegeven. In Hoofdstuk 4 zijn de beschermde natuurwaarden in en rondom het plangebied beschreven. Daarbij wordt in de soortenbeschrijving onderscheid gemaakt tussen de verschillende ontwikkelfases zoals weergegeven in afbeelding 2. In Hoofdstuk 5 is een effectbeoordeling gemaakt van de ruimtelijke ontwikkelingen. Ook hier is bij iedere soortgroep onderscheid gemaakt tussen de verschillende ontwikkelfases. Hoofdstuk 6 geeft de literatuurlijst en een samenvatting van het gebruikte wettelijke kader is tot slot in Bijlage 1 (Ruimtelijke plannen en wetgeving) en Bijlage 2 (Achtergrond Natuurbeschermingswet) opgenomen.

[1] De getallen staan respectievelijk voor de x-coördinaat en de y-coördinaat van de linkerbenedenhoek van het betreffende kilometervak.

2. CONCLUSIE EN ADVIES

De verschillende ontwikkelingen in het plangebied zijn getoetst aan de natuurwetgeving. De belangrijkste conclusies en aanbevelingen voor vervolgstappen zijn hieronder uitgesplitst voor de verschillende ontwikkelfases. De conclusies zijn in tabel 1 schematisch weergegeven.

Bouwlocatie zorgwoningen
Negatieve effecten op beschermde soorten kunnen op voorhand worden uitgesloten. De ontwikkeling kan zonder specifieke maatregelen in overeenstemming met de Flora- en faunawet worden uitgevoerd.

Bouwlocatie woningen Beatrixstraat
Door de ontwikkeling verdwijnt mogelijk een boom mest een nestkast. Deze zal buiten de broedperiode verplaatst moeten worden naar een te behouden boom, om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. Wanneer men deze nestkast verplaatst in de periode september tot maart is het redelijkerwijs uit te sluiten dat in de nestkast gebroed wordt.

Het is aan te bevelen om groene erfafscheidingen zoals heggen aan te planten of te stimuleren (bijvoorbeeld liguster of beuk). Hierdoor blijven de achtertuinen toegankelijk voor zoogdieren zoals egels en eekhoorns en amfibieën zoals kikkers en padden.

Bouwlocatie woningen Irenestraat
In de spouwen van de aanwezige woningen zijn geschikte zomer- en winterverblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis aanwezig, die door de voorgenomen sloop verloren gaan. Het is niet bekend of de spouwen daadwerkelijk gebruikt worden. Om dit te onderzoeken is een onderzoek nodig conform het daarvoor geldende protocol, bestaande uit tenminste vier inventarisatierondes in de periode mei-oktober.

Door te anticiperen op de situatie dat de soort van de bebouwing gebruik maakt, is het mogelijk om op voorhand overtreding van de Flora- en faunawet uit te sluiten. Voorwaarde is wel dat a) voorkomen wordt dat vleermuizen door de sloop gedood, verwond of verstoord worden, en b) er op geen enkel moment een afname van verblijfplaatsen plaatsvindt. Er zullen daarom nieuwe verblijfplaatsen worden aangeboden ter vervanging van de potentiele verblijfplaats die verdwijnt. Daarbij wordt uitgegaan van ‘overmitigatie’. De te nemen maatregelen zullen nader worden uitgewerkt en vastgelegd. Door het opvolgen van de maatregelen kan overtreding van de Flora- en faunawet voor vleermuizen redelijkerwijs worden uitgesloten.

Het is aan te bevelen om groene erfafscheidingen zoals heggen aan te planten of te stimuleren (bijvoorbeeld liguster of beuk). Hierdoor blijven de achtertuinen toegankelijk voor zoogdieren zoals egels en eekhoorns en amfibieën zoals kikkers en padden.

Overig plangebied

Door de sloop van de woningen aan de Gatestraat gaat één nestplaats van een gierzwaluw verloren. Tevens verdwijnt nestgelegenheid en functionele leefgebied voor 7 paartjes huismussen. Door de sloop verdwijnen ook geschikte zomer- en winterverblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis. Het is niet bekend of de spouwen daadwerkelijk gebruikt worden. Om dit te onderzoeken is een onderzoek nodig conform het daarvoor geldende protocol, bestaande uit tenminste vier inventarisatierondes in de periode mei-oktober. Door te anticiperen op de situatie dat de soort van de bebouwing gebruik maakt, is het mogelijk om op voorhand overtreding van de Flora- en faunawet uit te sluiten.

Het is van belang dat a) voorkomen wordt dat de genoemde vogelsoorten en vleermuizen door de sloop gedood, verwond of verstoord worden, en b) er op geen enkel moment een afname van nest/verblijfplaatsen en bijbehorend functioneel leefgebied plaatsvindt. Er zullen daarom nieuwe verblijfplaatsen worden aangeboden ter vervanging van de potentiele verblijfplaats die verdwijnt. Voor de vleermuizen wordt uitgegaan van 'overmitigatie'. Deze maatregelen zullen nader worden uitgewerkt in een mitigatieplan en publiek- of privaatrechtelijk worden vastgelegd.

Het verdwijnen van een groot aantal bomen kan leiden tot een wezenlijke afname van foerageergelegenheid, waardoor vleermuispopulaties kunnen afnemen. Om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen, is het nodig om inrichtingsmaatregelen te nemen waardoor de waarde als foerageergebied op peil blijft. Gezien de grote hoeveelheid groene ruimte die beschikbaar is in het plangebied, zijn hiervoor voldoende mogelijkheden. Deze zullen nader worden uitgewerkt.

In het op te stellen mitigatieplan zullen maatregelen worden opgenomen om de waarde voor vogels op korte termijn te behouden. Eventuele nesten van vogelsoorten in de te kappen bomen zijn volgens de Flora- en faunawet uitsluitend beschermd gedurende de periode dat deze nesten in gebruik zijn, dat wil zeggen de broed- en nestperiode. Het is in de praktijk niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verwijderen of verstoren van deze nesten in deze periode. Door de bomen te verwijderen buiten de broedperiode (half maart- half augustus) is overtreding van de Flora- en faunawet voor broedvogels met voldoende zekerheid uit te sluiten.

Tabel 2: Overzicht conclusies en adviezen

Deelgebied	Effecten op beschermde soorten	Te nemen maatregelen
Bouwlocatie zorgwoningen	Geen	Geen
Bouwlocatie Beatrixstraat	Verdwijnen nestkast voor holenbroedende vogels	Verplaatsen van nestkast in periode september-maart
	Versnippering voor kleine diersoorten	Aanplanten of stimuleren van groene erfafscheidingen (aanbeveling)
Bouwlocatie Irenestraat	Verdwijnen van geschikte verblijfplaatsen voor gewone dwergvleermuizen	Uitwerken mitigerende maatregelen: werkprotocol voor sloop en creëren van vervangende verblijfplaatsen
	Versnippering voor kleine diersoorten	Aanplanten of stimuleren van groene erfafscheidingen (aanbeveling)
Overig plangebied	Verdwijnen van geschikte verblijfplaatsen voor gewone dwergvleermuizen	Uitwerken mitigerende maatregelen: werkprotocol voor sloop en creëren van vervangende verblijfplaatsen
	Verdwijnen van 1 nestplaats voor gierzwaluwen	Uitwerken mitigerende maatregelen: werkprotocol voor sloop en creëren van vervangende nestplaatsen
	Verdwijnen van nestgelegenheid en leefgebied voor 7 paartjes huismussen	Uitwerken mitigerende maatregelen: werkprotocol voor sloop en creëren van vervangende nestplaatsen
	Verdwijnen van foerageergebied voor vleermuizen (en vogels)	Uitwerken inrichtingsmaatregelen in park ter bevordering van foerageergelegenheid
	Verdwijnen van nestplaatsen voor vogels door kap van bomen	Verwijderen van bomen in de periode september-maart

3. WERKWIJZE

In dit natuuronderzoek is de waarde van de initiatieflocatie bepaald voor beschermde natuurwaarden die beschermd worden volgens de Flora- en faunawet. Dit is gedaan door middel van bronnenonderzoek, een verkennend veldonderzoek en een aanvullende inventarisatie van gebouwbewonende broedvogels. Op basis van de verzamelde gegevens is een beoordeling gemaakt wat de effecten van de geplande ingreep zijn op beschermde natuurwaarden, en er is aangegeven of en hoe de ontwikkeling in overeenstemming met de Flora- en faunawet gerealiseerd kan worden.

Voor het bronnenonderzoek zijn gegevens opgevraagd uit de Nationale Database Flora en Fauna (NDFF). Daarnaast is gebruik gemaakt van vrij beschikbare gegevensbronnen van beschermde planten en dieren, zoals algemene verspreidingsatlassen.

Een ecoloog van BRO heeft een verkennend veldbezoek uitgevoerd op 27 november 2012. Hierbij is het plangebied bezocht, inclusief de directe omgeving. Tijdens het veldbezoek zijn de aanwezige ecotopen en begroeiingen in beeld gebracht; bovendien is gelet op sporen en verblijfplaatsen van (beschermde) soorten in en rondom het plangebied. De aanwezige bebouwing is aan de buitenzijde onderzocht.

Daarnaast heeft een ecoloog van BRO een aanvullend onderzoek naar huismussen en gierzwaluwen uitgevoerd. Op 5 juni 2013 is gedurende 2 uur een ochtendronde uitgevoerd, waarbij gelet is op balts- en nestindicatief gedrag van huismussen, zingende mannetjes en aanwezigheid van paartjes bij potentiele nestplaatsen. Tevens is gelet op in- en uitvliegende gierzwaluwen en zijn laagvliegende gierzwaluwen in het plangebied geteld. Tijdens dit veldbezoek was het licht bewolkt en 21 graden Celsius. Op 25 juni 2013 is gedurende 2 uur een avondronde uitgevoerd. Daarbij is op dezelfde punten gelet. Tijdens het veldbezoek was het licht bewolkt en 20 graden Celsius. Tijdens beide veldbezoeken was het relatief rustig op straat en in de tuinen. Tijdens de veldbezoeken zijn tevens de begroeiingen in het plangebied opnieuw in beeld gebracht.
Voor het onderzoek is op twee aspecten afgeweken van de Soortenstandaard Huismus (Dienst Regelingen, 2011) en Soortenstandaard Gierzwaluwen (Dienst Regelingen, 2012). Allereerst ligt de onderzoeksdatum van 25 juni buiten de aanbevolen onderzoeksperiode van 10 maart t/m 20 juni. Doordat het voorjaar van 2013 relatief koud is geweest, is het broedseizoen later op gang gekomen en had het de voorkeur om later te inventariseren. Daarnaast zijn minder onderzoeksrondes uitgevoerd dan de soortenstandaards voorschrijven om broedgevallen uit te sluiten. Op basis van de uitgevoerde onderzoeksrondes waren echter voldoende gegevens verzameld om broedgevallen te kunnen vaststellen, waardoor aanvullende rondes niet noodzakelijk zijn geacht.

BRO is lid van het Netwerk Groene Bureaus. Het NGB is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus en heeft als doel kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging. Onze werkzaamheden voeren wij dan ook uit volgens de door het NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010). De medewerkers binnen de discipline ecologie voldoen aan de door het Ministerie van EL&I genoemde voorwaarden voor ter zake deskundigen op het gebied van ecologisch onderzoek.

4. BESCHERMDE NATUURWAARDEN

4.1 Beschrijving van het plangebied

4.1.1 Plangebied in relatie tot omgeving

Het plangebied maakt onderdeel uit van de agglomeratie Parkstad Limburg. Dit gebied kenmerkt zich door een hoge bevolkingsdichtheid, maar tegelijkertijd veel groen- en natuurwaarden op korte afstand. Het gebied is licht glooiend tot heuvelachtig. De bodem bestaat grotendeels uit löss. Het plangebied sluit niet aan op groengebieden of op het landelijke gebied. Het landelijke gebied ligt op circa 500 meter afstand van het plangebied.

4.1.2 Ecologische beschrijving van het plangebied

Het plangebied ligt in het stedelijke gebied van Landgraaf. Door recente sloop van woningen is hier een grote open ruimte ontstaan. In het plangebied staan nog enkele gebouwen, nl. de woonhuizen Irenestraat 10 t/m 16 en Gatestraat 4 t/m 18. Tevens staat centraal in het plangebied een bakstenen gebouwtje met kap en aan de zuidzijde (aan de Laurastraat) een nutsgebouwtje met plat dak. Aan de noordzijde van het terrein staat een bakstenen nutsgebouwtje met pannendak.

Het plangebied is grotendeels onbebouwd en ingezaaid met gras. De randen aan de westzijden zijn verruigd met vlier en brandnetel. Langs de straten staan bomen, onder andere boomhazelaars en paardenkastanjes. Centraal in het plangebied staan aan weerszijden van het centrale gebouwtje twee houtsingels met onder andere hazelaar en veldesdoorn. Vlakbij het gebouwtje staan twee grote paardenkastanjes.

Bouwlocatie Beatrixstraat

Bouwlocatie zorgwoningen

Zuidelijk deel van het plangebied

IVN-gebouw in centrale deel plangebied

Woningen op bouwlocatie Irenestraat

Woningen aan de Gatestraat

Afbeelding 2. Ligging plangebied op luchtfoto (rood omlijnd). De verschillende fases zijn paars omlijnd: 1 = bouwlocatie zorgwoningen, 2 = bouwlocatie Beatrixstraat, 3 = bouwlocatie Irenestraat. N.B. de lucht-foto is oostgericht.

4.2 Beschrijving beschermde soorten in het plangebied

4.2.1 Vaatplanten

Algemeen
De grasvegetatie in het plangebied is ingezaaid na sloop van de woningen. In de grasvegetatie zijn slechts zeer algemene plantensoorten aangetroffen, zoals kruipende boterbloem, varkensgras, smalle weegbree, witte en rode klaver, madeliefje, paardenbloem, klein hoefblad etc. In meer verruigde delen zijn enkele zeer algemene stikstofminnende plantensoorten aangetroffen, zoals grote brandnetel en ridderzuring. Daarnaast liggen in het plangebied enkele plantsoenen en houtsingels. In de NDFF is een waarneming vermeld van een rapunzelklokje (beschermingsniveau 2) op korte afstand van het plangebied, bij de bibliotheek aan de Wilhelminastraat. Er zijn geen waarnemingen van beschermde of bedreigde soorten binnen het plangebied.

Bouwlocatie zorgwoningen
De locatie bestaat geheel uit ingezaaid grasland en een nutsgebouwtje. In het plangebied zijn geen muurvegetaties aangetroffen. Het voorkomen van beschermde of bedreigde plantensoorten in het plangebied is op basis van de aangetroffen vegetaties met voldoende zekerheid uit te sluiten.

Bouwlocatie woningen Beatrixstraat
De locatie bestaat geheel uit ingezaaid grasland. In het plangebied zijn geen muurvegetaties aangetroffen. Het voorkomen van beschermde of bedreigde plantensoorten in het plangebied is op basis van de aangetroffen vegetaties met voldoende zekerheid uit te sluiten.

Bouwlocatie woningen Irenestraat
De locatie bestaat geheel uit ingezaaid grasland en enkele woningen. In het plangebied zijn geen muurvegetaties aangetroffen. Het voorkomen van beschermde of bedreigde plantensoorten in het plangebied is op basis van de aangetroffen vegetaties met voldoende zekerheid uit te sluiten.

Overig plangebied
Het overige gebied bestaat uit ingezaaid grasland, verhardingen, plantsoenen, houtsingels en ruigterandjes. Op een plaats aan de westzijde van het plangebied is het relatief zeldzame gevlekt longkruid aangetroffen. Gezien de groeiplaats kan verondersteld worden dat deze is opgeslagen uit tuinafval. Het voorkomen van beschermde of bedreigde plantensoorten in het plangebied is op basis van de aangetroffen vegetaties met voldoende zekerheid uit te sluiten.

4.2.2 Grondgebonden zoogdieren

Algemeen

In het plangebied zijn geen zoogdieren of zoogdiersporen gevonden. In de NDFF is een oudere waarneming (2006) van de egel in en rondom het plangebied bekend. Het gehele plangebied kan onderdeel uitmaken van het leef- of foerageergebied van enkele algemeen beschermde diersoorten van beschermingsniveau 1, zoals egel, huisspitsmuis, mol, veldmuis etc. Voor de genoemde soorten geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Op basis van algemene verspreidingsgegevens komen in de bebouwde kom van Landgraaf twee strenger beschermde grondgebonden zoogdiersoorten voor, namelijk eekhoorn en steenmarter (beide beschermingsniveau 2). Van deze soorten zijn geen nesten of sporen aangetroffen. Ook in de NDFF zijn geen waarnemingen van deze soorten in en rondom het plangebied bekend. Van steenmarter worden in de gemeente slechts weinig waarnemingen gedaan en nauwelijks overlast gemeld. De verwachting is dat de soort in de gemeente slechts in lage dichtheden voorkomt.

Bouwlocatie zorgwoningen

De locatie is niet van waarde als leef- of foerageergebied voor de eekhoorn door het open karakter en het ontbreken van bomen. Voor steenmarters geldt min of meer hetzelfde: er zijn in het plangebied geen geschikte verblijfplaatsen of schuilplaatsen aangetroffen. Het aanwezige nutsgebouwtje is niet toegankelijk voor steenmarters. Het voorkomen van strenger beschermde grondgebonden zoogdiersoorten op de locatie is met voldoende zekerheid uit te sluiten.

Bouwlocatie woningen Beatrixstraat

De locatie is niet van waarde als leef- of foerageergebied voor de eekhoorn door het open karakter en het nagenoeg ontbreken van bomen. Voor steenmarters geldt min of meer hetzelfde: er zijn in het plangebied geen geschikte verblijfplaatsen of schuilplaatsen aangetroffen. Het voorkomen van strenger beschermde grondgebonden zoogdiersoorten op de locatie is met voldoende zekerheid uit te sluiten.

Bouwlocatie woningen Irenestraat

De locatie is niet van waarde als leef- of foerageergebied voor de eekhoorn door het open karakter en het nagenoeg ontbreken van bomen. Voor steenmarters geldt min of meer hetzelfde: er zijn in het plangebied geen geschikte verblijfplaatsen of schuilplaatsen aangetroffen. De aanwezige woningen zijn niet toegankelijk voor steenmarters. Het voorkomen van strenger beschermde grondgebonden zoogdiersoorten op de locatie is met voldoende zekerheid uit te sluiten.

Overig plangebied
Het plangebied is niet bijzonder geschikt als leefgebied voor de eekhoorn door het open karakter en het ontbreken van bosschages. Naar verwachting zullen ze wel af en toe in het plangebied foerageren. Voor steenmarters geldt min of meer hetzelfde: er zijn in het plangebied geen geschikte verblijfplaatsen aangetroffen. De aanwezige gebouwen aan de Gatestraat zijn naar alle verwachting niet toegankelijk voor steenmarters. Wel kan het park gebruikt worden als foerageergebied. Het zal daarbij altijd deel uitmaken van een groter foerageergebied.

4.2.3 Vleermuizen

Algemeen
Alle inheemse vleermuissoorten zijn streng beschermd (beschermingsniveau 3) volgens de Flora- en faunawet. In de NDFF zijn enkele waarnemingen in de kern Nieuwenhagen bekend van de gewone dwergvleermuis. Deze algemene vleermuissoort komt in vrijwel alle bebouwde gebieden voor. Van het voorkomen van andere vleermuissoorten in de kern Nieuwenhagen zijn geen waarnemingen in de NDFF, maar volgens de verspreidingsatlas Zoogdieren van Limburg (2010) komen in Nieuwenhagen ook ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis voor.

Bouwlocatie zorgwoningen
Tijdens het veldbezoek is gelet op de aanwezigheid van potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen in de aanwezige bebouwing. De open stootvoegen in het nutsgebouwtje zijn niet voor vleermuizen toegankelijk. Onder de overstekende dakpannen aan de zijgevels zou eventueel een vleermuis kunnen wegkruipen. Doordat het nutsgebouwtje behouden blijft, is geen onderzoek uitgevoerd naar het daadwerkelijke voorkomen van vleermuizen in het gebouwtje. Door het ontbreken van bomen op de locatie heeft deze geen specifieke waarde als foerageergebied voor vleermuizen.

Bouwlocatie woningen Beatrixstraat
In een van de bomen in het plangebied is een vogelnestkast aanwezig. De kans op vleermuizen in deze kast is verwaarloosbaar klein. Andere holten zijn niet aanwezig op deze locatie. Door het nagenoeg ontbreken van bomen op de locatie heeft deze geen specifieke waarde als foerageergebied voor vleermuizen.

Bouwlocatie woningen Irenestraat
Tijdens het veldbezoek is gelet op de aanwezigheid van potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen in de aanwezige bebouwing. In het blok Irenestraat 10 t/m 16 zijn spouwen aanwezig, die toegankelijk zijn via open stootvoegen. Met name aan de zijgevels zijn deze groot genoeg voor kleine vleermuizen zoals de gewone dwergvleermuis. Deze soort gebruikt spouwruimten zowel als zomerverblijfplaats (inclusief

kraam- en paarverblijf) en winterverblijfplaats. Door het nagenoeg ontbreken van bomen op de locatie heeft deze geen specifieke waarde als foerageergebied voor vleermuizen.

Overig plangebied
In de woningen Gatestraat 4 t/m 18 zijn voor vleermuizen geschikte nauwe ruimten aanwezig in de vorm van overstekende dakpannen. De overige gebouwen in het plangebied (het centrale bakstenen gebouwtje met kap en het nutsgebouwtje met plat dak) zijn niet toegankelijk voor vleermuizen.
Het plangebied kan daarnaast onderdeel uitmaken van een foerageergebied van vleermuizen. Door het grote aantal bomen in het plangebied is het erg geschikt als foerageergebied. Het zal als potentieel foerageergebied altijd onderdeel uitmaken van een groter foerageergebied. De bomenrijen in het plangebied kunnen gebruikt worden als vaste vliegroute.

4.2.4 Vogels

Algemeen
Op de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' van het Ministerie van LNV (augustus 2009) wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën vogelnesten. Van de meeste vogelsoorten zijn de nesten uitsluitend beschermd wanneer deze tijdens de broed- en nestperiode in gebruik zijn. Het gaat om soorten die jaarlijks nieuwe nesten maken. Van een aantal soorten is het nest, inclusief de functionele leefomgeving, jaarrond beschermd. Dit zijn een aantal roofvogels, koloniebroeders en gebouwbewonende vogelsoorten. Hieronder vallen onder andere gierzwaluw en huismus. Tenslotte is er een categorie nesten van vogelsoorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als die broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen ('categorie 5-soorten').

In de NDFF zijn geen recente waarnemingen van vogels in en rondom het plangebied gemeld. Wel zijn zowel in de winter als in het voorjaar diverse vogelsoorten in het plangebied aangetroffen. Door het groene karakter heeft het een redelijk hoge waarde voor vogels. De waarde van het plangebied voor vogels is hieronder per deelgebied benoemd.

Bouwlocatie zorgwoningen
Op deze locatie is geen geschikte nestgelegenheid aanwezig voor broedvogels. Wel wordt het terrein door houtduiven, kraaiachtigen en merels gebruikt om te foerageren. Het vormt daarbij een onderdeel van een groter foerageergebied. Het plangebied heeft geen specifieke ecologische waarden en is niet te beschouwen als essentieel foerageergebied voor vogels.

Het nutsgebouwtje is ongeschikt voor gebouwbewonende vogelsoorten. Er zijn geen nesten van huismussen, gierzwaluwen etc. aangetroffen.

Bouwlocatie woningen Beatrixstraat
Op deze locatie is in een boom een nestkast aanwezig die is bewerkt door een specht. Het is niet bekend of deze bewoond is. Daarnaast wordt het terrein door houtduiven, kraaiachtigen en merels gebruikt om te foerageren. Het vormt daarbij een onderdeel van een groter foerageergebied. Het plangebied heeft geen specifieke ecologische waarden en is niet te beschouwen als essentieel foerageergebied voor vogels.

Bouwlocatie woningen Irenestraat
In de bomen aan de noordzijde (aan de rand van het plangebied) is een eksternest aanwezig. Daarnaast wordt het terrein door houtduiven, kraaiachtigen en merels gebruikt om te foerageren. Het vormt daarbij een onderdeel van een groter foerageergebied. Het plangebied heeft geen specifieke ecologische waarden en is niet te beschouwen als essentieel foerageergebied voor vogels. In de aanwezige bebouwing is geen geschikte nestgelegenheid voor vogels aanwezig.

Overig plangebied
Tijdens het verkennende veldbezoek zijn in de bomen en struiken diverse vogelsoorten waargenomen: houtduif, ekster, merel, koolmees, boomklever, putter en vink. Doordat dit veldbezoek is uitgevoerd buiten het broedseizoen, kan niet worden aangegeven welke vogels in het plangebied zullen broeden. Wel zijn in enkele bomen eksternesten en duivennesten aangetroffen en hangen in verschillende bomen nestkastjes. Tijdens de veldbezoeken in juni zijn de meeste van de genoemde soorten opnieuw waargenomen.

De panden Gatestraat 4 t/m 18 zijn specifiek onderzocht op de aanwezigheid van nestplaatsen voor huismus en gierzwaluw. Tijdens beide veldbezoeken waren in het blok verschillende huismussen aanwezig, die een groot deel van de tijd binnen het plangebied verbleven. De vogels bevonden zich hoofdzakelijk in de achtertuinen van de panden Gatestraat 4 en 14; hier is veel groen aanwezig waarin de vogels dekking vinden. Daarnaast foerageerden ze in de achtertuinen van de andere woningen, maar ook buiten het plangebied.
Tijdens de veldbezoeken zijn op de locatie Gatestraat 4 t/m 18 maximaal 7 mannetjes waargenomen. Er kan vanuit worden gegaan dat op deze locatie sprake is van een kolonie van 7 paartjes. Nestindicerend gedrag is waargenomen bij de onderste rij pannen aan de achterzijde van het pand Gatestraat 14/14a, maar ook bij de andere panden zijn geschikte nestplaatsen onder de pannen aanwezig.

Tijdens de veldbezoeken zijn boven de locatie maximaal 10 gierzwaluwen foerageerend waargenomen. In de avond verzamelden deze dieren zich laagvliegend in en

rondom het plangebied. Er is één nestplaats op de locatie aanwezig, namelijk in het pand Gatestraat 4b. Hier vloog een gierzwaluw in en uit een ruimte onder een loodslab aan de achterzijde van de schoorsteen. Een andere gierzwaluw nestelt naar alle waarschijnlijkheid in een woning aan de overzijde (zuidwestzijde) van de Gatestraat. De nestplaatsen van de andere gierzwaluwen is niet vastgesteld. Het gedrag van de dieren duidt op een kolonie van dieren die in elkaars nabijheid nestelen.

4.2.5 Amfibieën, reptielen en vissen

Algemeen
In het plangebied of de directe nabijheid is geen oppervlaktewater aanwezig. De aanwezigheid van vissen en van voortplantingsplaatsen van amfibieën kan worden uitgesloten. Het groen in het plangebied kan deel uitmaken van het landhabitat van amfibieën. Het zal hierbij gaan om marginaal leefgebied van algemene soorten zoals gewone pad en bruine kikker (beschermingsniveau 1). De NDFF vermeldt echter geen waarnemingen van amfibieën of reptielen in en rondom het plangebied. Schuilplaatsen zoals stenen-, takken- en bladerhopen zijn nagenoeg afwezig. Het voorkomen van strenger beschermde amfibie- en reptielensoorten is daarom op basis van habitatvoorkeur en verspreidingsgegevens redelijkerwijs uit te sluiten.

Bouwlocatie zorgwoningen
Het voorkomen van strenger beschermde amfibie- en reptielensoorten is op basis van habitatvoorkeur en verspreidingsgegevens redelijkerwijs uit te sluiten.

Bouwlocatie woningen Beatrixstraat
Het voorkomen van strenger beschermde amfibie- en reptielensoorten is op basis van habitatvoorkeur en verspreidingsgegevens redelijkerwijs uit te sluiten.

Bouwlocatie woningen Irenestraat
Het voorkomen van strenger beschermde amfibie- en reptielensoorten is op basis van habitatvoorkeur en verspreidingsgegevens redelijkerwijs uit te sluiten.

Overig plangebied
Het voorkomen van strenger beschermde amfibie- en reptielensoorten is op basis van habitatvoorkeur en verspreidingsgegevens redelijkerwijs uit te sluiten.

4.2.6 Overige diersoorten

Algemeen
Voor beschermde ongewervelde soorten heeft het plangebied weinig waarde door het ontbreken van geschikte biotopen en vegetaties. Het voorkomen van strenger beschermde ongewervelde soorten (beschermingsniveau 2 en 3) is met voldoende

zekerheid uit te sluiten omdat dergelijke soorten zeer specifieke eisen aan hun leefomgeving stellen.

Bouwlocatie zorgwoningen
Het voorkomen van strenger beschermde ongewervelde diersoorten is op basis van habitatvoorkeur en verspreidingsgegevens redelijkerwijs uit te sluiten.

Bouwlocatie woningen Beatrixstraat
Het voorkomen van strenger beschermde ongewervelde diersoorten is op basis van habitatvoorkeur en verspreidingsgegevens redelijkerwijs uit te sluiten.

Bouwlocatie woningen Irenestraat
Het voorkomen van strenger beschermde ongewervelde diersoorten is op basis van habitatvoorkeur en verspreidingsgegevens redelijkerwijs uit te sluiten.

Overig plangebied
Het voorkomen van strenger beschermde ongewervelde diersoorten is op basis van habitatvoorkeur en verspreidingsgegevens redelijkerwijs uit te sluiten.

5. EFFECTENBEOORDELING

5.1 Beschrijving ontwikkelingen

Bouw zorgwoningen

Ten noorden van het IVN-huisje wordt tussen de Beatrixstraat en Irenestraat een zorgcentrum gerealiseerd in de vorm van zes eenheden. Het zorgcentrum bestaat uit zes groepswoningen met per woning zeven bewoners. Tussen de eenheden zal groen en terrasverharding worden aangelegd. Het transformatorhuisje blijft behouden. De omliggende bomen maken deel uit van het verderop toegelichte overige plangebied.

Voor deze ontwikkeling zullen de volgende werkzaamheden moeten verricht:
- het vergraven en mogelijk verwijderen van de toplaag, aanbrengen van zand;
- het graven van geulen voor de aanleg van leidingen;
- het egaliseren en aanleggen van verhardingen;
- de bouw van de woningen;
- het aanplanten van bomen en aanleggen van groenvoorzieningen.

Bouw woningen Beatrixstraat

Aan de westzijde van de Beatrixstraat (ten westen van de geplande locatie voor de zorgwoningen) zijn 17 woningen gepland. De woningen worden als tweekappers uitgevoerd. 13 woningen zijn op de Beatrixstraat georiënteerd. De twee meest noordelijke woningen zijn op de Beuteweg georiënteerd. De twee meest zuidelijke woningen zijn op de Gatestraat georiënteerd. Rondom de woningen zullen tuinen en verhardingen worden aangelegd. De in het plangebied aanwezige bomen zullen in de achtertuinen worden opgenomen. Mogelijk zal een boom moeten worden gekapt omdat deze op een beoogde erfafscheiding staat. De bomenrij aan de Beatrixstraat maakt deel uit van het verderop toegelichte overige plangebied.

Voor deze ontwikkeling zullen de volgende werkzaamheden moeten verricht:
- het mogelijk kappen van een boom;
- het vergraven en mogelijk verwijderen van de toplaag, aanbrengen van zand;
- het graven van geulen voor de aanleg van leidingen;
- het egaliseren en aanleggen van verhardingen;
- de bouw van de woningen.

Bouw woningen Irenestraat

Aan de oostzijde van de Irenestraat (ten westen van bestaande woningen aan de Margrietstraat) zijn 15 woningen gepland. Het gaat om geschakelde woningen en één vrijstaande woning. Rondom de woningen zullen tuinen en verhardingen worden aangelegd. De in het plangebied aanwezige bomen zullen in de achtertuinen worden opgenomen. De bomenrij aan de Irenestraat maakt deel uit van het verderop toegelichte overige plangebied.

Voor deze ontwikkeling zullen de volgende werkzaamheden moeten verricht:
- het slopen van de aanwezige bebouwing;
- het vergraven en mogelijk verwijderen van de toplaag, aanbrengen van zand;
- het graven van geulen voor de aanleg van leidingen;
- het egaliseren en aanleggen van verhardingen;
- de bouw van de woningen.

Herinrichting overig plangebied

Het binnengebied tussen de Beatrix- en Irenestraat wordt op een parkachtige manier ingericht en hoofdzakelijk vrij gehouden van bebouwing. Het voormalige IVN huisje wordt behouden; hiervoor is nog geen nieuwe functie bekend. In het nieuwe park worden eveneens parkeerplaatsen, wandelpaden en waterpartijen of wadi's aangelegd. De meeste bestaande bomen in het plangebied (inclusief de twee paardenkastanjes bij het IVN-huisje) zullen worden gekapt en vervangen door nieuwe bomen. Uit onderzoek is gebleken dat deze bomen een beperkte levensvatbaarheid hebben. Circa 75 % van de bomen wordt gekapt (132 van de 177 bomen).

In het gebied tussen de Beatrixstraat en de Gatestraat zullen de aanwezige woningen Gatestraat 4 t/m 18 worden gesloopt. Op deze locatie zijn enkele woningen, groen en infrastructuur gepland.

Voor deze ontwikkeling zullen de volgende werkzaamheden moeten verricht:
- het slopen van de panden Gatestraat 4 t/m 18;
- het kappen van de bomen in het plangebied;
- het aanplanten van nieuwe bomen en aanleggen van groenvoorzieningen;
- het graven van wadi's of waterpartijen;
- het vergraven en mogelijk verwijderen van de toplaag, aanbrengen van zand;
- het graven van geulen voor de aanleg van leidingen;
- het egaliseren en aanleggen van verhardingen;
- de bouw van de woningen.

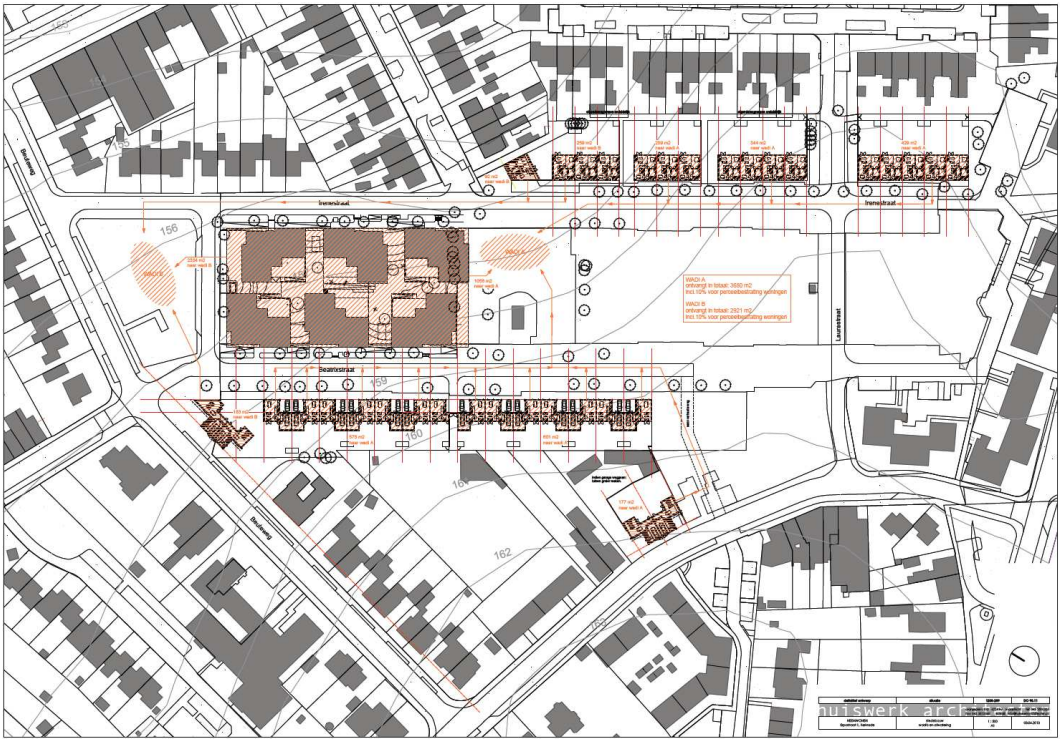

Afbeelding 3. Ontwerp woningen en wadi's.

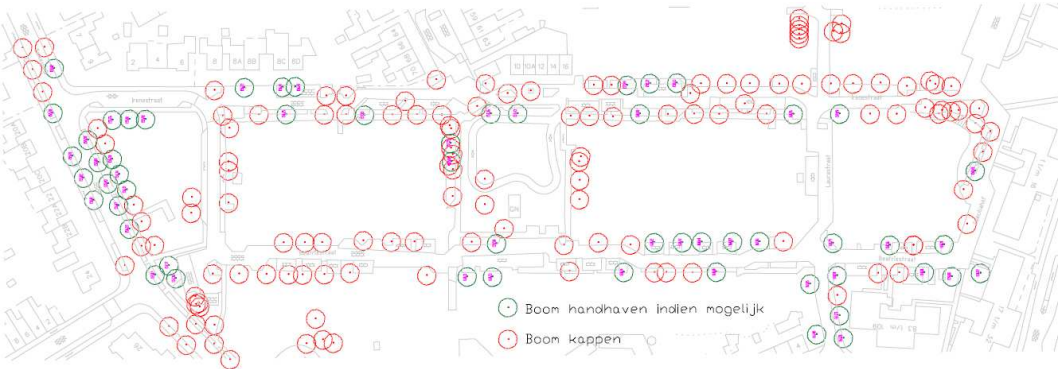

Afbeelding 4. Te kappen bomen (rood) in het plangebied.

5.2 Effecten op beschermde soorten

5.2.1 Vaatplanten

Algemeen
Effecten op beschermde en bedreigde plantensoorten zijn op voorhand uit te sluiten, aangezien deze in het gehele plangebied niet voorkomen.

5.2.2 Grondgebonden zoogdieren

Algemeen
Voor de algemeen beschermde soorten die in het plangebied kunnen voorkomen geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen. In het kader van de wettelijke zorgplicht zijn geen specifieke voorzorgsmaatregelen vereist.

Bouwlocaties zorgwoningen, woningen Beatrixstraat en Irenestraat
Op deze locaties verdwijnen geen waardevolle groenvoorzieningen. Het is aan te bevelen om groene erfafscheidingen zoals heggen aan te planten of te stimuleren (bijvoorbeeld liguster of beuk). Hierdoor blijven de achtertuinen toegankelijk voor zoogdieren zoals egels en eekhoorns.

Overig plangebied
Voor de eekhoorn en steenmarter, die in het plangebied kunnen foerageren, zal het plangebied altijd deel uitmaken van een groter foerageergebied. Ten opzichte van de oorspronkelijke situatie is sprake van een toename van groene ruimte. Door het kappen van bomen zal de kwaliteit van het gebied als foerageergebied in eerste instantie wel afnemen. Door bij de herinrichting van het park specifieke aandacht te besteden aan de ecologische kwaliteit van het groen kunnen negatieve effecten op de genoemde strenger beschermde soorten redelijkerwijs worden voorkomen.

5.2.3 Vleermuizen

Bouwlocatie zorgwoningen
Het voorkomen van verblijfplaatsen is op voorhand uit te sluiten; de waarde van het plangebied als foerageergebied is verwaarloosbaar.

Bouwlocatie woningen Beatrixstraat
Het voorkomen van verblijfplaatsen is op voorhand uit te sluiten; de waarde van het plangebied als foerageergebied is verwaarloosbaar.

Bouwlocatie woningen Irenestraat

Door de sloop van de aanwezige woningen gaan geschikte zomer- en winterverblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis verloren. Het is niet bekend of de spouwen daadwerkelijk gebruikt worden. Om dit te onderzoeken is een onderzoek nodig conform het daarvoor geldende protocol, bestaande uit tenminste vier inventarisatierondes in de periode mei-oktober.

Door te anticiperen op de situatie dat de soort van de bebouwing gebruik maakt, is het mogelijk om op voorhand overtreding van de Flora- en faunawet uit te sluiten. Een afzonderlijke verblijfplaats zoals mogelijk aanwezig in het plangebied maakt voor de gewone dwergvleermuizen deel uit van een netwerk van verblijfplaatsen. Wanneer een van de verblijfplaatsen uit een netwerk verdwijnt, hoeft dit geen wezenlijk negatief effect te hebben op de vleermuispopulatie. Voorwaarde is wel dat a) voorkomen wordt dat vleermuizen door de sloop gedood, verwond of verstoord worden, en b) er op geen enkel moment een afname van verblijfplaatsen plaatsvindt. Er zullen daarom nieuwe verblijfplaatsen worden aangeboden ter vervanging van de potentiele verblijfplaats die verdwijnt. Daarbij wordt uitgegaan van 'overmitigatie'.

De te nemen maatregelen zullen nader worden uitgewerkt en vastgelegd. Door het opvolgen van de maatregelen kan overtreding van de Flora- en faunawet voor vleermuizen redelijkerwijs worden uitgesloten.

Overig plangebied

Door de sloop van de woningen aan de Gatestraat gaan geschikte zomer- en winterverblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis verloren. Het is niet bekend of de spouwen daadwerkelijk gebruikt worden. Om dit te onderzoeken is een onderzoek nodig conform het daarvoor geldende protocol, bestaande uit tenminste vier inventarisatierondes in de periode mei-oktober.

Door te anticiperen op de situatie dat de soort van de bebouwing gebruik maakt, is het mogelijk om op voorhand overtreding van de Flora- en faunawet uit te sluiten. Een afzonderlijke verblijfplaats zoals mogelijk aanwezig in het plangebied maakt voor de gewone dwergvleermuizen deel uit van een netwerk van verblijfplaatsen. Wanneer een van de verblijfplaatsen uit een netwerk verdwijnt, hoeft dit geen wezenlijk negatief effect te hebben op de vleermuispopulatie. Voorwaarde is wel dat a) voorkomen wordt dat vleermuizen door de sloop gedood, verwond of verstoord worden, en b) er op geen enkel moment een afname van verblijfplaatsen plaatsvindt. Er zullen daarom nieuwe verblijfplaatsen worden aangeboden ter vervanging van de potentiele verblijfplaats die verdwijnt. Daarbij wordt uitgegaan van 'overmitigatie'. Deze maatregelen zullen nader worden uitgewerkt in een mitigatieplan en publiek- of privaatrechtelijk worden vastgelegd.

Daarnaast gaat door de kap van enkele tientallen bomen de waarde van het gebied als foerageergebied voor vleermuizen achteruit. Deze bomen worden weliswaar vervangen, maar hebben de eerste jaren slechts zeer beperkte waarde. Ook de geleidende functie (als onderdeel van een vliegroute) zal worden verminderd door de voorgenomen kap.

Het verdwijnen van een groot aantal bomen kan leiden tot een wezenlijke afname van foerageergelegenheid, waardoor vleermuispopulaties kunnen afnemen. Om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen, is het nodig om inrichtingsmaatregelen te nemen waardoor de waarde als foerageergebied op peil blijft. Gezien de grote hoeveelheid groene ruimte die beschikbaar is in het plangebied, zijn hiervoor voldoende mogelijkheden. Deze zullen nader worden uitgewerkt.

5.2.4 Vogels

Bouwlocatie zorgwoningen
Het voorkomen van vogelnesten is op voorhand uit te sluiten; de waarde van het plangebied als foerageergebied is verwaarloosbaar.

Bouwlocatie woningen Beatrixstraat
Door de ontwikkeling verdwijnt mogelijk een boom mest een nestkast. Deze zal buiten de broedperiode verplaatst moeten worden naar een te behouden boom, om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. Wanneer men deze nestkast verplaatst in de periode september tot maart is het redelijkerwijs uit te sluiten dat in de nestkast gebroed wordt. De waarde van het plangebied als foerageergebied is verwaarloosbaar.

Bouwlocatie woningen Irenestraat
De bomen in het plangebied die van waarde zijn voor eksters blijven behouden. Negatieve effecten op vogelnesten zijn op voorhand uit te sluiten. De waarde van het plangebied als foerageergebied is verwaarloosbaar.

Overig plangebied
Door de sloop van de woningen aan de Gatestraat gaat één nestplaats van een gierzwaluw verloren. Tevens verdwijnt nestgelegenheid voor 7 paartjes huismussen. Voor de huismus verdwijnt ook het functionele leefgebied bestaande uit enkele met bomen en struiken begroeide achtertuinen. Het verdwijnen van nestplaatsen en functioneel leefgebied van de genoemde soorten is te beschouwen als een overtreding van de Flora- en faunawet.

Door het nemen van mitigerende maatregelen kan overtreding van de Flora- en faunawet worden voorkomen. Daarbij is van belang dat a) voorkomen wordt dat vogels door de sloop gedood, verwond of verstoord worden, en b) er op geen enkel

moment een afname van nesten en bijbehorend functioneel leefgebied plaatsvindt. De nodige mitigerende maatregelen zullen nader worden uitgewerkt in een mitigatieplan en publiek- of privaatrechtelijk worden vastgelegd.

Eventuele nesten van vogelsoorten in de te kappen bomen zijn volgens de Flora- en faunawet uitsluitend beschermd gedurende de periode dat deze nesten in gebruik zijn, dat wil zeggen de broed- en nestperiode. Het is in de praktijk niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verwijderen of verstoren van deze nesten in deze periode. Door de bomen te verwijderen buiten de broedperiode (half maart-half augustus) is overtreding van de Flora- en faunawet voor broedvogels met voldoende zekerheid uit te sluiten.

Daarnaast gaat door de kap van enkele tientallen bomen de waarde van het gebied als schuil- en foerageergebied voor vogels achteruit. Deze bomen worden weliswaar vervangen, maar hebben de eerste jaren slechts zeer beperkte waarde. In het op te stellen mitigatieplan zullen maatregelen worden opgenomen om de waarde voor vogels op korte termijn te behouden.

5.2.5 Amfibieën, reptielen en vissen

Algemeen
Voor de algemeen beschermde amfibiesoorten die in het plangebied kunnen voorkomen geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen. In het kader van de wettelijke zorgplicht zijn geen specifieke voorzorgsmaatregelen vereist. Effecten op beschermde en bedreigde reptielen en vissen zijn op voorhand uit te sluiten, aangezien deze in het gehele plangebied niet voorkomen.

5.2.6 Ongewervelden

Algemeen
Effecten op beschermde en bedreigde ongewervelde soorten zijn op voorhand uit te sluiten, aangezien deze in het gehele plangebied niet voorkomen.

6. LITERATUURLIJST

- Bos, F., Bosveld, M., Groenendijk, D., van Swaay, C. en Wynhoff, I. (2006). De Dagvlinders van Nederland: verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – ISBN: 90-5011-227-7.

- Broekhuizen

- Ministerie van LNV (2005). *Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998.* Directie Natuur van het Ministerie van LNV, Postbus 20401, 2500 EK Den Haag.

- Teixeira, R.M. (1979). Atlas van de Nederlandse broedvogels. Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland te 's-Graveland. De Lange van Leer BV, Deventer – ISBN 90-70099-19-5.

- Van Delft, J.J.

- Internetsites – verspreidingsgegevens en habitatvoorkeur:
  http://zoogdiervereniging.nl/
  http://www.vogelbescherming.nl
  http://sovon.nl/
  http://www.ravon.nl/
  http://www.waarneming.nl
  http://www.telmee.nl

BIJLAGEN

Bijlage 1:

Ruimtelijke plannen en wetgeving

Ruimtelijke plannen en wetgeving

De bescherming van de natuur is in Nederland vastgelegd in respectievelijk de Natuurbeschermingswet van 1998 en 2005 en de Flora- en faunawet. Deze wetten vormen een uitwerking van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Daarnaast vindt aanvullend gebiedsbescherming plaats door middel van de ecologische hoofdstructuur (EHS), die is geïntroduceerd in het 'Natuurbeleidsplan' (1990) van het Rijk.

Gebiedsbescherming
De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op de gebiedsbescherming van de Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijngebieden en Habitatrichtlijngebieden) en de beschermde natuurmonumenten. Ruimtelijke ingrepen die in deze gebieden plaatsvinden dan wel in de nabijheid van beschermde natuurgebieden, moeten worden getoetst op hun effecten op deze gebieden (zie ook Bijlage 2).

De Ecologische Hoofdstructuur voorziet in het behoud, het herstel en de ontwikkeling van nationaal en internationaal belangrijke ecosystemen. De EHS bevat alle gebieden waarop de inspanningen van het Rijk worden gericht om deze opgave te verwezenlijken. Dit gebeurt door ruimtelijke veiligstelling en door inzet van subsidieregelingen. Het EHS-beleid wordt op provinciaal niveau verder uitgewerkt. In de EHS wordt bij ruimtelijke ontwikkelingen het 'nee, tenzij'- principe gehanteerd. Ruimtelijke ontwikkelingen dienen getoetst te worden op effecten op de natuurwaarden. Schadelijke effecten zijn alleen toegestaan indien er zwaarwegende maatschappelijke belangen zijn en als alternatieven ontbreken. Wanneer geen sprake is van zwaarwegende maatschappelijke belangen kan aantasting van de EHS onder voorwaarden toch worden toegestaan via de beleidsinstrumenten 'herbegrenzing EHS' en 'saldobenadering'. Belangrijkste voorwaarde bij deze instrumenten is dat er een netto versterking van de EHS plaatsvindt.

Soortbescherming
De soortenbescherming heeft betrekking op alle in Nederland in het wild voorkomende zoogdieren, (trek)vogels, reptielen en amfibieën, op een aantal vissen, enkele bijzondere en min of meer zeldzame ongewervelde diersoorten en op een honderdtal vaatplanten. Welke soorten planten en dieren wettelijke bescherming genieten, is vastgelegd in een aantal bij de Flora- en faunawet behorende besluiten en regelingen. De wettelijk beschermde soorten zijn onderverdeeld in de volgende categorieën beschermingsniveaus:

- **niveau 1:** Onder deze categorie vallen in Nederland algemeen voorkomende soorten. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen, zodat geen ontheffing van de verbodsbepalingen (artikelen 8 tot en met 12) van de Flora- en faunawet nodig is;
- **niveau 2:** Voor deze soorten is geen ontheffing van de verbodsbepalingen (artikelen 8 tot en met 12) van de Flora- en faunawet nodig, mits er gewerkt wordt

conform een goedgekeurde gedragscode, die door een overheid of ondernemerssector zelf opgesteld kan worden. Op dit moment bestaat er een algemeen toepasbare gedragscode voor ruimtelijke ontwikkelingen (opgesteld door Bouwend Nederland). Deze gedragscode moet voor ieder project worden uitgewerkt, in de vorm van een ecologisch werkprotocol en een ondertekende werkovereenkomst. Gedragscodes van andere sectoren en overheden kunnen ook voorzien in ruimtelijke ontwikkelingen. Wanneer niet gewerkt wordt conform een gedragscode moet voor deze soorten nog altijd ontheffing worden aangevraagd, waarbij de zogenaamde 'lichte toets' wordt gehanteerd. Dit houdt in dat de ruimtelijke ingreep geen afbreuk mag doen aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

- **niveau 3:** streng beschermde soorten waarvoor geen vrijstelling kan worden gegeven voor ruimtelijke ontwikkelingen. Deze categorie wordt onderverdeeld in de volgende groepen:
  - **soorten uit bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten:** Wanneer de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt (en deze aantasting niet door het nemen van verzachtende maatregelen afdoende te niet kan worden gedaan) is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan de volgende criteria: 1) er zijn geen alternatieven voorhanden en 2) de ruimtelijke ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor een ontheffingsaanvraag moet aan beide criteria worden voldaan.
  - **soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn: Wanneer de functionaliteit** van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt (en deze aantasting niet door het nemen van verzachtende maatregelen afdoende te niet kan worden gedaan) is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan de volgende criteria: 1) er is sprake van dwingende redenen van openbaar belang; 2) er zijn geen alternatieven voorhanden en 3) de ruimtelijke ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor een ontheffingsaanvraag moet aan alle criteria worden voldaan.
- **vogels:** alle inheemse vogelsoorten zijn vermeld in tabel 2 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. Jurisprudentie heeft uitgewezen dat voor vogelsoorten geen vrijstelling (meer) geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Door het Ministerie van LNV is een lijst opgesteld met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en een lijst met vogels waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn, maar waarbij inventarisatie gewenst is. Wanneer de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt (en deze aantasting niet door het nemen van verzachtende maatregelen afdoende te niet kan worden gedaan) is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan de volgende criteria: 1) er is sprake van een in de Vogelrichtlijn genoemd openbaar belang; 2) er zijn geen

alternatieven voorhanden en 3) de ruimtelijke ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor een ontheffingsaanvraag moet aan alle criteria worden voldaan. Voor alle andere vogelsoorten geldt dat de nesten in de praktijk uitsluitend beschermd zijn wanneer deze door de soort gebruikt worden, d.w.z. in de broed- en nestperiode.

Zorgplicht
Artikel 2 van de Flora- en faunawet schrijft voor dat iedereen de algemene zorgplicht voor de in wild levende planten en dieren in acht moet nemen. Dit houdt in dat handelingen die niet noodzakelijk verband houden met het beoogde doel, maar nadelig zijn voor de flora en fauna achterwege moeten blijven.

Rode lijsten
In het kader van een mogelijke ontheffingsaanvraag dient bij de vaststelling van de "gunstige staat van instandhouding" van een soort gelet te worden op de landelijke en regionale verspreidingsgegevens van een betreffende soort. Het op 5 november 2004 gepubliceerde "Besluit Rode lijsten flora en fauna" is hiervoor een geschikt instrument. Rode lijsten hebben echter geen juridische status. Rode lijsten geven een overzicht van soorten die uit een bepaald gebied zijn verdwenen en soorten die in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. De Conventie van Bern vereist dat landen Rode lijsten uitbrengen. Op de Rode lijsten staan alleen soorten die zich in Nederland voortplanten, dus geen trekvissen (zoals zalm en paling) en overwinterende vogels. Er worden steeds acht categorieën onderscheiden:
1. uitgestorven op wereldschaal;
2. in het wild uitgestorven op wereldschaal;
3. verdwenen uit Nederland;
4. in het wild verdwenen uit Nederland;
5. ernstig bedreigd;
6. bedreigd;
7. kwetsbaar;
8. gevoelig.

De mate van zeldzaamheid van een beschermde soort zal dus bepalen of een ruimtelijke ontwikkeling de "gunstige staat" van een soort zal beïnvloeden. Indien dit het geval is, dan dienen compenserende en mitigerende maatregelen genomen te worden voordat de ruimtelijke ontwikkelingen in gang worden gezet. Bij het toetsen van de effecten van ruimtelijke ontwikkelingen op beschermde soorten uit de beschermingsniveaus 2 en 3, zal derhalve mede de status op de Rode lijst van die soort meegenomen worden.

Bijlage 2:

Achtergrond Natuurbeschermingswet

Achtergrond Natuurbeschermingswet

De Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn beogen de biologische diversiteit op het grondgebied van de Europese Unie te beschermen. De bescherming is gericht op het instandhouden van natuurlijke en halfnatuurlijke leefgebieden en wilde flora en fauna. Wat betreft gebiedsbescherming is het Europese beleid gericht op instandhouding van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten. Daartoe kunnen speciale beschermingszones worden aangewezen op grond van aanwezige bijzondere vegetatietypen of leefgebieden van bepaalde soorten. Het uiteindelijke doel is een samenhangend netwerk van leefgebieden en soorten die van belang zijn vanuit het perspectief van de Europese Unie als geheel (communautair belang). Dit netwerk heet Natura 2000.

Aanwijzing van gebieden vindt plaats op grond van door de EU vooraf vastgestelde criteria, te weten lijsten met beschermde soorten en lijsten met beschermde habitats. Per gebied worden deze natuurwaarden door Nederland vastgelegd in een aanwijzingsbesluit. Momenteel zijn voor de meeste Natura 2000-gebieden de natuurwaarden in concept vastgesteld als ontwerpbesluit. Uiteindelijk dient voor ieder gebied in een beheerplan te worden vastgelegd hoe en wanneer de doelen voor een gebied (instandhoudingsdoelstellingen) gehaald worden. Activiteiten in en rondom Natura 2000-gebieden (landbouw, recreatie, waterbeheer) die negatieve effecten op de natuur(doelen) hebben, kunnen ook in het beheerplan geregeld worden. Hiermee wordt een integrale aanpak bewerkstelligd.

Bescherming van Natura 2000-gebieden vindt plaats via de Natuurbeschermingswet, evenals de bescherming van de in Nederland aangewezen Beschermde natuurmonumenten. Kern van de Natuurbeschermingswet is dat er door projecten of handelingen geen verslechtering van de kwaliteit van de habitats of een significant verstorend effect op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen mag optreden. De Natuurbeschermingswet 1998 beschermt Natura 2000-gebieden onder andere via het principe van ‘externe werking’. Externe werking betekent dat de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied niet aangetast mogen worden door ontwikkelingen buiten het Natura 2000-gebied. De beoordeling hiervan is aan de orde indien één of meerdere ontwikkelingen die in een plan worden voorzien, mogelijk gevolgen kunnen hebben voor de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Dit dient te worden beoordeeld aan de hand van de beheerplannen, en totdat deze zijn vastgesteld, aan de hand van de instandhoudingsdoelstellingen die vastgesteld zijn in de ontwerpbesluiten.

Een toetsing aan de Natuurbeschermingswet wordt ook wel 'habitattoets' genoemd. Deze toets kan bestaan uit verschillende stappen, waarbij de volgende vraag centraal staat: is er een kans op een significant negatief effect? Op deze vraag zijn drie antwoorden mogelijk:

- Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet nodig is.
- Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is wanneer verslechtering van habitats niet uit te sluiten is. Omdat het effect zeker niet significant is volstaat daarvoor een verslechterings- en verstoringstoets. Sinds de wetswijziging van februari 2009 is een vergunningverlening niet meer nodig wanneer niet-significante verstoring van aangewezen soorten aan de orde is.
- Er is een kans op een significant negatief effect. Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat er een kans op een significant negatief effect bestaat is een 'passende beoordeling' en een plan-MER vereist.

Als negatieve gevolgen van een project of handeling niet bij voorbaat uit te sluiten zijn, dan zijn deze niet toegestaan tenzij er na een toetsing vergunning verleend wordt. Plannen mogen geen significante gevolgen hebben. In Figuur 2 is het stroomschema gegeven voor de te nemen stappen uit de Handreiking Natuurbeschermingswet van het (voormalig) Ministerie van LNV.

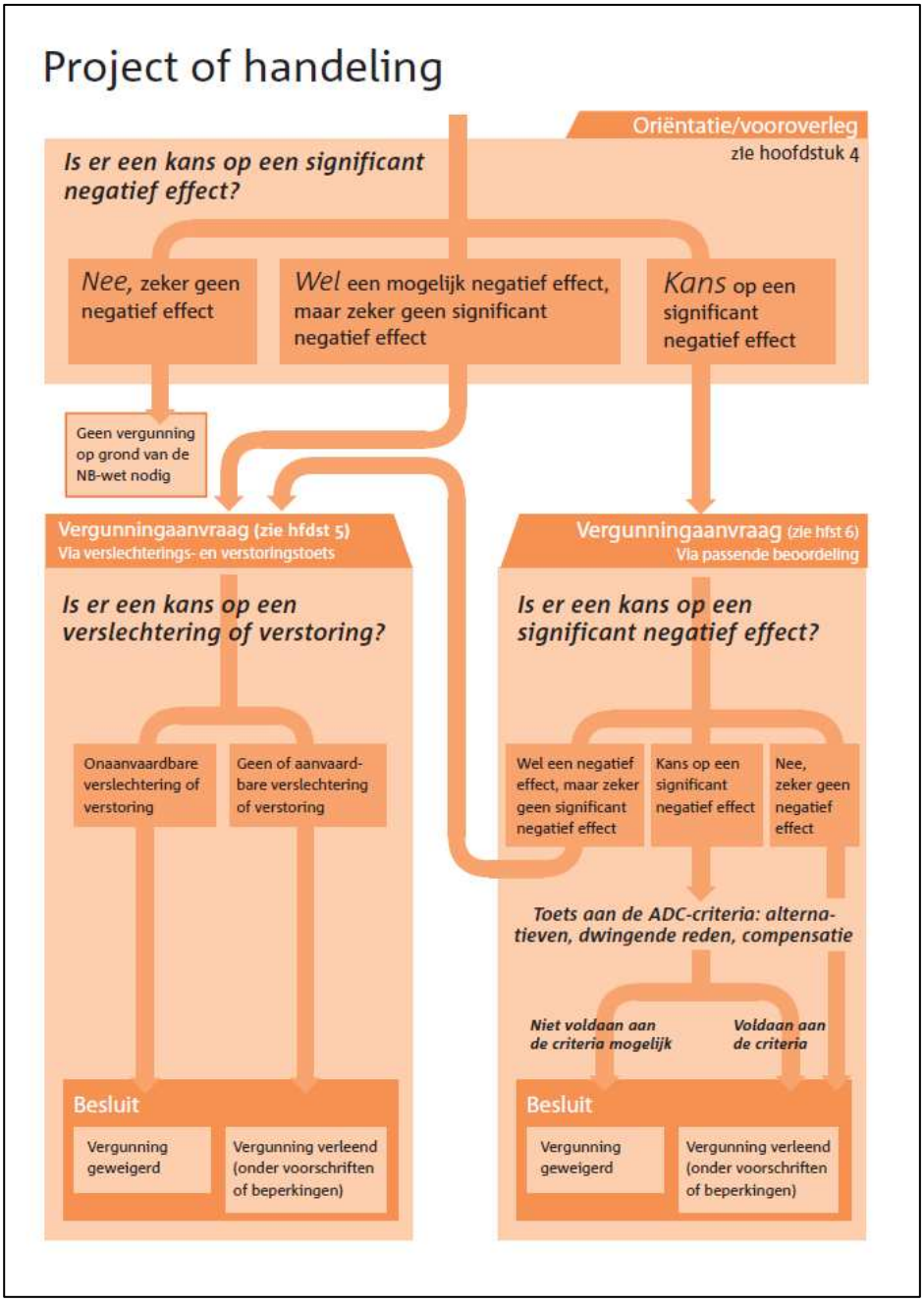

Stroomschema uit Handreiking Natuurbeschermingswet, Ministerie van LNV (2005).

BRO heeft vestigingen in Boxtel | Amsterdam | Tegelen | Hasselt
www.BRO.nl